

Maarssense winterslang erelid zwemclub

Ons erelid de ringslang. (Foto: Willem Cartigny)

Normaal gesproken zoeken ringslangen in oktober hun winterverblijf op. Rondom de Maarsseveense Plassen leeft echter een ringslang voor wie die winterslaap er schijnbaar minder toe doet!

Winterzwemmen

De melding van deze winterslang bereikte ons via Willem Cartigny. Willem is lid van een zwemclub die hun winterse baantjes trekken in de Maarsseveense Plassen. De ringslang is

geen onbekende voor de zwemmers, de Maarsseveense Plassen is een bekend leefgebied van de ringslang: "Ringslangen zitten er al vele jaren, we 'verzorgen' ook een broeihop van afgestorven riet, waar de slangen met hun jongen zich vertonen. Soms kun je er wel een stuk of acht tegelijk zien."

Winterslang

Normaal gesproken zien de zwemmers de ringslang vanaf de lente tot in het najaar: "maar vanaf het afgelopen najaar is er één exemplaar dat zich vrijwel doorlopend heeft laten zien, meestal met zonnig weer, maar soms ook met bewolkt weer. Alleen bij vorst laat ie zich niet zien, maar verder is deze ringslang vanaf oktober vrijwel iedere week, en veelal meerdere malen, te zien geweest op één en dezelfde plek. We hebben hem/haar maar (ere)lid gemaakt van onze zwemclub, ook al zwemt ie in de winter niet mee." Op 12 en 14 januari werd de ringslang weer gespot op zijn/haar vaste plekje.

Naschrift redactie

Als koudbloedige zou deze ringslang eigenlijk in winterrust moeten zijn. Wellicht heeft deze ringslang een overwinteringsplek gevonden nabij de sauna op de oever van de plas of een andere nogal warme overwinteringsplek waardoor hij/zij kan genieten van het winterse zonnetje.

Ingo Janssen

Ringslangen en broeihopen

De ringslang is de enige slang in Nederland die eieren legt. De optimale temperatuur voor de incubatie van de eieren ligt tussen de 27 en 29 °C. Ringslangen leggen hun eieren in juni en deze komen uit vanaf augustus tot in september. In Nederland is het in deze maanden doorgaands kouder dan 27 °C. De ringslang is een echte opportunist en overwint dit probleem door haar eieren te leggen in warmte opwekkende omgevingen zoals rottende vegetatie, omgevallen bomen, bladafval, aangespoelde hoopjes vegetatie langs water, mos plakkaten en zelfs door de mens gemaakte compost- en mesthopen. Er zijn in Nederland zelfs 7000 jaar oude mesthopen gevonden waarin ringslang eieren gevonden werden. Helaas zijn er al veel compost- en mesthopen verdwenen uit het habitat van de ringslang, vooral door de modernisering van de landbouw.

Daarom is het van groot belang voor het behoud van de ringslang om in leefgebieden van de ringslang broeihopen aan te leggen.

Broeihopen

Een broeihop is een door de mens gemaakte hoop van organisch materiaal die zal gaan rotten. Door het rottingsproces wordt warmte opgewekt. Een standaard broeihop wordt gemaakt met takken, een brandstof zoals maaisel of bladafval. Het materiaal dat voor de opbouw van broeihopen gebruikt wordt varieert in Nederland. Het wordt aangeraden om gebiedseigen organisch materiaal te gebruiken. Een ringslang kan niet graven, dus is het belangrijk om een hoop niet te compact te maken, zodat de slang een weg naar binnen kan

vinden. Een goede methode om holtes te creëren in een broeihoop is om met een bodem van takken te beginnen. In dergelijke broeihopen worden de meeste eieren gevonden in de holtes rondom de takken. Er zijn meerdere soorten brandstof te verwerken in broeihopen: bladafval, grasmaaisel, houtsnippers en riet. In hopen waarin ook nog paardenmest verwerkt zit worden steevast de meeste eieren gevonden. Het is niet in elk gebied toegestaan om mest te gebruiken, omdat dit het gebied ongewenst kan verrijken.

Afmetingen en locatie van de hoop

Een broeihoop moet niet te klein zijn, omdat een kleine hoop de warmte niet goed genoeg zal kunnen vasthouden. Standaardmaten voor een goede broeihoop zijn: 1,5m lang, 3m breed en 1,2m hoog. De hoogte van de hoop zal na verloop van tijd wel afnemen door het rottingsproces. De locatie van de hoop is ook erg belangrijk. Broeihopen kunnen het beste worden aangelegd op door vegetatie beschutte plekken dicht bij sloten zodat de ringslang genoeg verstopplaatsen heeft. Het is belangrijk dat de broeihoop niet in de buurt van autowegen of paden gebouwd wordt, aangezien dit zeer onveilige plekken zijn voor de ringslang. Ook dient de broeihoop tenminste een deel van de dag in de zon te liggen.

De ringslang is trouw aan geschikte eiafzetplaatsen en zal het volgende seizoen terugkomen naar de plaats waar het vorige jaar eieren zijn afgezet om deze plek opnieuw te testen op kwaliteit. Daarom kan het zijn dat er in de eerste paar jaar dat een broeihoop is aangelegd geen eieren gevonden zullen worden. Op plaatsen waar al meer dan drie jaar broeihopen aangelegd zijn, worden de meeste eieren gevonden.

Aanleggen van de broeihoop

Bij het aanleggen van de broeihoop moet aan een aantal zaken gedacht worden. Het broeien in de broeihoop zal in eerste instantie gaan leiden tot een piek in de temperatuur van tot wel 70 °C. Dit is natuurlijk veel te warm voor de eieren, de embryo's zullen koken in hun eigen eischaal. Dit is makkelijk te vermijden door de hopen in maart of april aan te leggen. Ringslangen zullen hun eieren namelijk in juni leggen, waarna het afhankelijk van de temperatuur in de hoop, 6-10 weken zal duren voordat de eieren uitkomen. Tot de eieren zijn uitgekomen is het beter om de hoop met rust te laten, aangezien de hoop ook gebruikt zal worden voor de winterslaap en overnachting van ringslangen. Maar ook andere diersoorten zoals amfibieën, tijgerslakken, mieren, wespen, neushoornkevers, egels, muizen en ratten heb ik uit de broeihopen zien komen.

De incubatietemperatuur van reptielen-eieren in het algemeen heeft grote gevolgen voor de opbouw van hun lichaam. Een te lage incubatietemperatuur zorgt ervoor dat de ringslang juvenielen later uit hun ei komen, waardoor ze zich minder kunnen voeden dan hun eerder uitgekomen soortgenoten. Ook de lengte en bewegelijkheid worden sterk beïnvloed door de omgevingstemperatuur. Ook worden er regelmatig verkeerd gevormde buikschubben gevonden bij de ringslang (zie foto). Deze verkeerd gevormde buikschubben worden o.a. veroorzaakt door een te lage temperatuur en hebben op hun beurt weer een negatieve invloed op hun bewegelijkheid, vlucht- en paargedrag. Het wordt aangeraden om de temperatuur in de broeihoop constant te houden tussen de 25 en 30 °C.

Buddy van den Bos

(Foto's: Buddy van den Bos)

